

Miljö 10 Syd Långö

Sillen leker under vintertiden, och i perioder skedde detta invid västkustens stränder. De stora kända sillperioderna i norra Bohuslän inträffade 1556-1589, 1747-1809, 1877-1899. Under det säsongsvisa sillfiske som då bedrevs var man framförallt under århundradena längre tillbaka tillfälligt bosatt ute på öarna.

Än i dag kan vi se de stenringar man lade upp, så kallade tomtningar, och som med en segelduk som tak utgjorde skydd mot väder och vind. Man stöter på dem utmed hela kusten, men på Syd Långö är de ovanligt många. Några av tomtningarna kan ha använts in på 1900-talet. Det finns också exempel på tomtningar som byggts redan under 1100-talet. På berget ovanför tomtnings-området står ett svartmålat kummel, ett minne från fiskets och fraktfartens dagar. Den skyddade Långörännan går här innanför.

På västra sidan om ön, vid yttre Kvibukten, finns grunderna efter en sillolje- och guanofabrik som invigdes 1896, i slutet av den senaste sillperioden. Här torkade och malde man grums och sill till ett tämligen luktfritt pulver, guano, som såldes som gödning. Fem ton tranolja och åtskilliga säckar guano lämnade fabriken varje dag. Anläggningen bestod av sex kokkar, tre ångtorkar, sex cisterner för avskiljning av tran och två sillbehållare för 1 500 000 liter sill. Det fanns också en byggnad med 40 sängplatser för arbetarna. I anslutning till fabriken finns stensatta dammar som kan ha använts som reservoarer för färskvatten.

Ytterligare ett antal anläggningar med anknytning till sillhantering och fiske (barkeri exempelvis) har funnits såväl på Långö som på fastlandet innanför. På insidan Syd Långö ligger husgrunder efter ett torp i ett betagande läge med beteshage och lummig grönska.

Motiv: En för det yttre kustbandet karaktäristisk fornlämningsmiljö, med lämningar från i huvudsak historisk tid, vilka utgör ett exempel på det för Bohuskusten karaktäristiska näringsfånget.

Innehåll: Inom området ett 50-tal tomtningar, lämningar av en fiskberedningsanläggning, husgrunder och ett kummel.

Kulturmiljömål: Lämningarna skall vara vårdade, samt tillgängliggjorda för allmänheten.

Tillgänglighet, information, vård: Informationsskylt finns på ön.

Åtgärdsbehov/Rekommendationer: Kontinuitet i vård och information.

Nuvarande skydd: Fornlämningsmiljö nr 13.

Att läsa mera:

- Projekt Blå Skagerrak: Blå skagerrak- På kryss i historiska farvatten.
- Hemsida: <http://blueskagerrak.bohusmus.se/index.htm>
- Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län; Fornlämningsmiljöer i Göteborgs och Bohus län.

Miljö nr 10, Syd-Långö

skala 1:20000

